

“Sense un acostament clar a Europa, Andorra no sobreviurà”

JORDI FLAY

El cap del Govern d'Andorra, el socialdemòcrata Jaume Bartumeu Cassany (Andorra la Vella, 1954), reflexiona en aquesta entrevista sobre allò que acosta Andorra a la UE i els punts que encara la n'allunyen. Bartumeu governa en minoria i té sobre la taula una reforma fiscal, necessària perquè el Principat d'Andorra no acabi en la marginalitat absoluta. Fou ministre de Finances, Comerç i Indústria (1990-1992) al govern d'Òscar Ribas.

Aquina distància es troben Andorra i la UE, molt lluny, lluny, a prop o molt a prop?

—Som força a prop. L'any 1990 vam signar un acord comercial que donava entrada a Andorra a la unió duanera

per als productes industrials, i això vol dir que ja apliquem bona part de la normativa comunitària de comerç. A parer meu, som més a prop que no pas lluny.

—L'1 de desembre del 2009 es ratificava el tractat de Lisboa. L'article 8

apunta a una voluntat de la UE d'intensificar les relacions amb microstats com Andorra. Amb tot, la UE mai no ha mostrat cap interès especial pels microstats.

—Més que una invitació a estrènyer

vincles, és el resultat d'una constatació. Andorra és l'exemple perfecte d'allò que Brussel·les anomena *veinatge interior* i que fins ara no havia tingut en compte. A això cal afegir-hi el fet que les característiques fiscals de territoris com el nostre criden l'atenció més ara que no en unes altres èpoques de la història recent.

—Pels motius que siguin, la UE s'interessa ara més per Andorra. Però Andorra, històricament, no s'hi ha fixat gens.

—Molt abans del tractat de Lisboa, des de l'any 2005, el Partit Socialdemòcrata d'Andorra defensa que s'arribi a un acord d'associació amb la UE, que representaria un salt qualitatiu respecte a l'acord comercial vigent. Els governs anteriors [del Partit Liberal d'Andorra] havien establert negociacions amb la UE que van culminar en un acord de cooperació, però l'actual executiu entén que aquest acord és buit de contingut i s'ha d'omplir a través d'una associació.

—En quins pilars s'hauria de basar un acord d'associació d'Andorra amb la UE?

—Ha d'ampliar la noció d'unió duanera al conjunt dels productes, també els agrícoles, fins ara exclosos, i ha de trobar una fórmula justa, tenint en compte la reduïda dimensió física i humana del nostre país, d'aplicar les anomenades quatre llibertats: de persones, de béns, de serveis i de capitals. Volem un acord que permeti als joves empresaris i professionals andorrans de ser considerats ciutadans comunitaris.

—Si els empresaris andorrans han de poder fer negoci en territori comunitari sense penalitzacions, un empresari català hauria de poder instal·lar un negoci a Andorra sense restriccions, cosa que avui és prohibit. Hi voldríeu posar límits, a aquesta llibertat de circulació?

—La resposta a aquesta pregunta em porta a la negociació amb la UE, i aquí no podré respondre perquè nosaltres necessitem que la Comissió Europea tingui un mandat per a negociar amb Andorra, i jo no sé dir quin serà el contingut del mandat. Ara Andorra és en una fase preliminar de preparar un document que tramitem les setmanes vinents a la presidència espanyola i a la futura presidència belga, en què definirem les nostres aspiracions de forma genèrica.

—El govern bé deu tenir una idea de com s'ha d'obrir el mercat andorrà a la inversió estrangera...

—S'hauran de tenir en compte les reduïdes proporcions físiques i humanes d'Andorra, perquè, lògicament, una reciprocitat total de les quatre llibertats de la UE fa inviable la possibilitat dels andorrans de fer empresa davant de les multinacionals. Això és segur.

—Teniu la sensació que per a la UE els microstats només existeixen quan signifiquen un problema per al funcionament correcte dels principis financers i comercials europeus?

—Depèn també de qui governa els microstats en qüestió. Si els governs tenen una actitud de canviar de discurs cada vegada que canvien d'interlocutor a Europa, si diuen que faran una cosa i en fan una altra, doncs no només perden credibilitat, sinó que fan enfadar els interlocutors i presenten el seu país com un problema per a la UE.

—Dieu que la UE està "enfadada" amb Andorra per culpa de l'anterior govern?

—Exactament. Malauradament, Andorra ha tingut aquesta actitud durant els últims catorze anys de la mà del govern liberal.

—I el nou executiu socialdemòcrata sí que té una actitud nítida envers Europa? Probablement, compteu amb la inestimable ajuda de la crisi financera global, que empeny a replantejar les relacions entre estats i les aliances comercials.

—El punt d'inflexió van ser les eleccions de l'abril del 2009. Els socialdemòcrates d'Andorra som europeistes, no pas per la crisi, sinó des del 2005. Els governs del Partit Liberal van estar durant catorze anys canviant de discurs cada vegada que canviava l'interlocutor a Europa. En posaré un exemple clar: quan Brussel·les va advertir sobre el contraban de tabac, el govern andorrà va dir que posaria remei a aquesta agressió deslleial, i no ho va fer. Van abocar el país a una situació de crisi, ens van encerclar pel sud de la frontera amb forces policíiques. No hi havia voluntat política d'acostar-se a la UE.

—Quina diferència hi ha entre la percepció de la UE que té l'actual govern i la que tenia l'anterior, segons la vostra opinió?

—Per a nosaltres, Europa és la solució de molts dels nostres problemes, mentre que per a la dreta andorrana Europa és un problema, i, per tant, com més lluny era Andorra d'Europa més li semblava que anàvem bé.

—L'anterior govern liberal sí que es va plantejar la relació amb Europa. De fet, va proposar que Andorra entrés a l'Espai Econòmic Europeu. Per què el govern actual rebutja aquesta possibilitat i vol una associació?

—L'EEE té data de caducitat. Aquesta opció és descartada per Andorra perquè la UE mateix ja l'ha descartada. A partir del moment en què Islàndia es troba en la via d'adhesió plena, a l'EEE només hi queda Noruega i Liechtenstein, i no veig que aquest espai s'adapti a les necessitats del meu país. Em sembla més raonat que, per la via del veinatge interior, puguem establir una associació que sigui una mena de vestit a mida, no per a Andorra només, sinó per als països que també es troben en la situació de veinatge. Que també serveixi per a San Marino i per a Mònaco, si s'hi volen apuntar.

—També hi ha una altra possibilitat, que, en canvi, no sembla un vestit a mida: un front de microstats. Us podria interessar?

—No. Andorra té una proposta clara i concreta, i San Marino i Mònaco, en aquests moments, no es troben en situació de compartir un projecte com el nostre. Per tant, Andorra anirà a defensar la seva proposta, tot esperant que la Comissió Europea ens ajudi a avançar.

—En quin calendari situa la negociació?

—Som conscients que no ho resol-drem en sis mesos, però si més no obrirem el camí que unes altres realitats específiques s'hi podran apuntar.

—Andorra és percebuda negativament pels estats de la UE per les seves “especificitats” financeres i fiscals. Realment voleu desempallegar-vos d'aquesta etiqueta negativa?

—Andorra avui, i tant! Andorra fa un any i mig, no. Jo era el cap de l'oposició i ho vam intentar, però no hi va haver manera. El febrer del 2009, el Partit Liberal ens va abocar a una greu crisi amb el

president de la República Francesa i copríncep d'Andorra. L'enúig de Sarkozy venia perquè Andorra havia promès que evolucionaria en la línia que demanava l'OCDE, però no ho va fer.

—I ara ja no està enutjat, Nicolas Sarkozy?

—Vindrà a Andorra abans de l'estiu a manifestar el suport als canvis que s'hi duen a terme. Quan vingui, ja hauré sortit de la llista grisa de paradisos fiscals i tindrem prou avançat el debat de la reforma tributària.

—El model econòmic andorrà es basa en tres pilars: el comerç, el turisme de neu i el sector financer. Arribarà un moment que aquests tres pilars ja no podran suportar el pes del país. El comerç s'ha de modernitzar, i el sector bancari està en un atzucac, com a tot el món. Si s'obris la porta a les inversions estrangeres podrien instal·lar-s'hi sectors innovadors que empenyessin l'economia. Us sembla una bona opció?

—És indispensable per a Andorra, però cada cosa al seu temps. De primer

hem d'acabar la reforma tributària, i, en segon lloc, hem de fer un bon acord d'associació amb la UE. Amb aquestes dues consideracions, tindrem la seguretat jurídica necessària perquè puguin venir operadors econòmics internacionals a invertir a Andorra amb garanties que no es veuran castigats fiscalment si exporten béns i serveis des d'Andorra. El govern anterior ho va fer a l'inrevés i va pretendre fer una llei d'inversió estrangera sense tenir uns convenis per a impedir la doble imposició amb els països amb què vulguem comerciar. Aleshores, cap empresa no voldrà venir a fer negocis a Andorra, és clar.

—Andorra ja ha fet un primer pas, obligada per l'OCDE, per sortir de la llista grisa de paradisos fiscals. Ha signat acords d'intercanvi d'informació bancària, i és força a prop d'aconseguir els dotze acords que necessita. Però la qüestió de la doble imposició és més difícil, perquè requereix una reforma fiscal que encara no s'ha fet. Quins terminis té el govern, en aquest sentit?

—De moment, hem signat deu acords d'intercanvi d'informació a demanda, i amb aquests deu països tenim el compromís que, una vegada hàgim fet la reforma tributària i, per tant, tinguem impostos directes a uns nivells homologables a la UE —un 10% d'impost de societats—, començarem la negociació per a signar els convenis que hauran d'impedir la doble imposició. Ara anem acabant la part més difícil: aquest intercanvi d'informació, que era psicològicament complex d'assimilar dins d'Andorra, perquè és un canvi de paradigma en la manera de funcionar del país. A parer meu, l'etapa que ve ara no serà tan complicada, en el moment en què el nostre Parlament voti les lleis de reforma fiscal.

—El partit socialdemòcrata governa en minoria i, a més, la qüestió fiscal és material d'alta sensibilitat per als andorrans. Com se'n sortirà el cap de govern, d'aquest trencaclosques?

—Hi ha hagut una evolució de les mentalitats i els plantejaments de negoci de l'empresariat andorrà. L'any 2001, el nostre partit parlava d'impostos directes, i això va ser rebut molt malament per la majoria d'empresaris, però el 2005 ja no era així. I a les darreres eleccions, el 2009, vaig presentar la nostra proposta i

la immensa majoria dels empresaris es van manifestar a favor d'aquesta reforma tributària, perquè ja veien que si volien sortir a l'exterior no hi havia alternativa. Si no tenim imposició directa, ens quedarem enclotats a Andorra. Ara bé, sempre hi ha *lobbies* potents que fan resistència. Sigui com sigui, ara ja tenim molts elements que ens adverteixen que sense un acostament clar a Europa, Andorra no sobreviurà.

—La reforma fiscal respon a aquesta necessitat de sortir a l'exterior, però en clau interna també és necessària perquè el pressupost de l'estat és baixíssim, 380 milions d'euros, més encara quan arrossega un dèficit de 60 milions.

—Teniu raó, però creieu-me, la reforma tributària no és únicament amb voluntat recaptatòria per fer funcionar la maquinària de l'estat. És perquè, si no, els nostres joves que es van formant no tindran sortida professional ni a Andorra ni a Europa.

—La UE estableix la lliure circulació de persones dins els estats membres. Si Andorra fos un estat membre, creieu que tindria dificultats per a assumir una hipotètica arribada d'immigrants més potent? És una de les pors que han expressat diversos agents de la societat andorrana.

—Si obríssim les fronteres, de segur que hi hauria un problema d'espai físic, i, a més, vindria una determinada gent que segurament no és la que podria reactivar l'economia. No vindrien gaires empresaris fins que no tinguéssim la qüestió més endreçada, però sí gent de països de l'Est.

—**Qüestions financeres a banda, d'Andorra també sobta un cert dèficit democràtic pel que fa als drets laborals. La constitució reconeix alguns drets, però no s'han desenvolupat lleis i, per tant, no hi ha dret de vaga ni dret de sindicació. No és prou greu, aquesta situació, també de cara a Europa?**

—És una situació precària. El govern té una visió clara de la reforma de la normativa sindical, i ens cal un desenvolupament legislatiu perquè es pugui aplicar. La dreta conservadora va promoure unes lleis fa dos anys que no faciliten l'activitat sindical, sinó que la coarten. Això s'ha de rectificar, i s'ha d'elaborar un codi de relacions laborals acceptable.

JORDI PLAY

La nostra constitució diu que Andorra és un estat de dret, democràtic i social, però des del 1994 fins al 2009, sota uns governs conservadors, s'ha fet una lectura de mínims de la Constitució. El govern proposarà modificacions, però tenim el 50% dels escons i, per tant, dependrà dels altres grups parlamentaris.

—**Descarteu una futura integració plena a la UE?**

—Per arribar a una adhesió hauríem de fer tal transposició de les normes europees que no som en situació de fer-la. Duem a terme una transició complicada, i no en podem fer tres o quatre alhora. La societat i l'economia andorranes no ho podrien assimilar. L'associació ja és un pas molt ferm cap a una eventual adhesió, i ara ens toca fer això.

—**La societat andorrana no està preparada, però creieu que la UE dels**

27 ho està, per acollir un estat tan petit?

—La UE és una màquina molt complexa de gestionar, i si Andorra hi demanés l'adhesió, els mecanismes de la UE no permetrien que se'ns digués un no, però és clar que Europa no està per acollir nous membres, i especialment membres atípics com nosaltres. A la UE l'interessa empènyer-nos, com fa, cap a acords específics. De fet, nosaltres hem donat un impuls a un acord que estava empantanegat des de feia temps, un acord monetari per a poder emetre monedes; i més acords concrets que es van movent, com una directiva contra el frau fiscal. En conclusió, ni Andorra és a punt per a la plena adhesió, ni a Europa li convé.

Gemma Aguilera